

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Національної академії
внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за галуззю знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 03 листопада 2020 року, протокол № 21

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності НАВС від 15 червня 2026 року

Присутні:

проректор, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Тарасенко О.С. (*науковий керівник*);

науково-дослідна лабораторія з проблем протидії злочинності ННПД: завідувач лабораторії, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Вознюк А.А. (*голова засідання*); головний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Тичина Д.М.; провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Арешонков В.В.; провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Грібов М.Л.; провідний науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук Шаповалова А.О.; провідний науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Брисковська О.М.; старший науковий співробітник лабораторії, кандидат юридичних наук Бурак М.В.;

відділ організації наукової діяльності: провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Севрук В.Г.; провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Павленко С.О.; старший науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук Бондар С.В.;

кафедра кримінального процесу: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Таран О.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Хабло О.Ю.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Римарчук О.В. (рецензент);

кафедра кримінальної юстиції: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Хахуцяк О.Ю.

кафедра оперативно-розшукової діяльності та національної безпеки: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор Герасименко Л.В.; професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Василичук В.І.;

кафедра криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового експертно-криміналістичного інституту: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Атаманчук В.М.;

відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури: доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тихонова О.В.

Були присутні 10 докторів наук та 9 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки заочної форми навчання НДІ з проблем протидії злочинності Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо її рекомендації до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Аспірантку Животовську С.А., яка доповіла про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, здобувачкою доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження пов'язана з тим, що сучасний стан протидії корупції в Україні зумовлює потребу в належному правовому забезпеченні діяльності органів, уповноважених здійснювати досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень. Особливе місце серед них посідає Національне антикорупційне бюро України, до підслідності якого віднесено кримінальні правопорушення, що здебільшого пов'язані з діяльністю осіб, які відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» займають відповідальне або особливо відповідальне становище. Такі кримінальні правопорушення характеризуються, зокрема, складністю способів учинення, використанням підставних юридичних осіб, фінансових операцій, а

також спробами приховування фактичних обставин шляхом неправомірного впливу.

Зазначена специфіка безпосередньо впливає на організацію досудового розслідування, оскільки вимагає своєчасного визначення детектива або групи детективів, належного планування процесуальних дій, забезпечення узгодженості роботи між детективами, аналітичними та іншими підрозділами НАБУ, а також взаємодії з прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. У цьому контексті особливого значення набуває кримінально-процесуальний статус керівника підрозділу детективів НАБУ, який у межах наданих законом повноважень організовує досудове розслідування, визначає детектива або групу детективів, надає письмові вказівки, вживає заходів щодо усунення порушень вимог законодавства та реалізує інші повноваження керівника органу досудового розслідування. Тобто, особливість кримінально-процесуального становища керівника підрозділу детективів полягає в тому, що він одночасно виконує функції внутрішньої організації роботи підрозділу та реалізує процесуальні повноваження керівника органу досудового розслідування. З одного боку, його діяльність пов'язана з управлінням підрозділом, розподілом службового навантаження, забезпеченням взаємодії між детективами та іншими структурними одиницями НАБУ. З іншого боку, у конкретному кримінальному провадженні він є самостійним суб'єктом, рішення і вказівки якого можуть впливати на хід, строки, повноту та законність досудового розслідування.

Актуальність дослідження посилюється також значними показниками діяльності НАБУ та САП упродовж останніх років. У 2023 році було розпочато 641 розслідування, 257 особам повідомлено про підозру, до суду скеровано 100 обвинувальних актів стосовно 233 осіб. У 2024 році ці показники становили відповідно 669 розпочатих розслідувань, 231 підозрюваний, 113 обвинувальних актів і 243 обвинувачені. У 2025 році НАБУ і САП розпочали 737 розслідувань, повідомили про підозру 218 особам, скерували до суду 124 обвинувальні акти стосовно 280 осіб. Крім того, у 2025 році судами постановлено 108 обвинувальних вироків, тоді як у 2024 році – 75. Наведені дані свідчать про стабільно значний обсяг кримінальних проваджень, у яких детективи НАБУ здійснюють досудове розслідування.

Водночас чинне кримінальне процесуальне законодавство не достатньо повно визначає межі реалізації повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ. У практичній діяльності виникають чимало питань щодо обсягу його процесуального впливу на детектива, порядку надання письмових вказівок, підстав зміни детектива або групи детективів, критеріїв оцінки стану досудового розслідування, процесуального значення рішень про організацію розслідування, а також співвідношення його повноважень із повноваженнями прокурора САП. Окремого аналізу потребує забезпечення балансу між необхідністю належної організації досудового розслідування і недопущенням необґрунтованого втручання у процесуальну самостійність детектива.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження є наукові праці, присвячені загальним засадам кримінального провадження, досудовому

розслідуванню, правовому статусу сторони обвинувачення, процесуальній самостійності слідчого, повноваженням прокурора та керівника органу досудового розслідування. Суттєве значення для розроблення цієї проблематики мають праці Ю. П. Аленіна, І. Г. Басистої, О. В. Бауліна, В. П. Бахіна, Р. І. Благути, В. В. Вапнярчука, І. В. Гловюк, В. Г. Гончаренка, Ю. М. Грошевого, В. О. Гринюка, В. Г. Дрозд, А. Я. Дубинського, З. З. Зінатуліна, О. В. Капліної, О. П. Кучинської, А. В. Лапкіна, Л. М. Лобойка, В. В. Луцика, В. Т. Маляренка, М. М. Михеєнка, В. Т. Нора, М. А. Погорецького, В. О. Попелюшка, В. М. Савицького, Д. Б. Сергєєвої, М. І. Сірого, С. М. Стахівського, О. С. Старенького, О. Ю. Татарова, О. В. Таран, В. М. Тертишника, В. М. Трофименка, Л. Д. Удалової, Т. Г. Фоміної, О. Ю. Хабло, В. П. Шибіко, О. Г. Шило, М. Є. Шумила, М. С. Цуцкірідзе, С. С. Чернявського, Ю. М. Черноус та інших учених.

Разом із тим кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів НАБУ досі не були предметом окремого комплексного дослідження. У науковій літературі такі питання переважно висвітлювались в межах загальної характеристики керівника органу досудового розслідування, правового становища детектива або прокурора САП. За такого підходу поза належною увагою залишається специфіка процесуального статусу керівника підрозділу детективів, зміст і межі його повноважень, порядок їх реалізації у кримінальних провадженнях щодо топкорупції, а також співвідношення цих повноважень із процесуальною самостійністю детектива та повноваженнями прокурора. У свою чергу, це пояснює потребу в поглибленому дослідженні цієї проблеми з метою виявлення недоліків кримінального процесуального законодавства та формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення діяльності органів досудового розслідування НАБУ.

Мета роботи полягає у формуванні науково обґрунтованих положень і практичних рекомендацій щодо реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України під час досудового розслідування.

Для досягнення мети поставлено наступні завдання:

- визначити стан наукової розробленості проблеми кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України;
- з'ясувати співвідношення кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України з повноваженнями керівників інших органів досудового розслідування;
- узагальнити зарубіжний досвід організації діяльності керівників спеціалізованих антикорупційних і правоохоронних органів під час досудового розслідування та визначити можливості його врахування в діяльності Національного антикорупційного бюро України;
- охарактеризувати особливості реалізації повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України на початковому етапі досудового розслідування;

– встановити порядок організації керівником підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України взаємодії детектива з прокурором, оперативними, оперативно-технічними, аналітичними, експертними та іншими уповноваженими суб'єктами під час досудового розслідування;

– визначити зміст процесуального контролю керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України за діяльністю детектива та межі допустимого організаційного впливу на його процесуальну самостійність;

– дослідити організаційно-процесуальну участь керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України у підготовці та проведенні слідчих (розшукових) дій;

– розкрити особливості організаційно-процесуальної участі керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України у застосуванні негласних слідчих (розшукових) дій;

– з'ясувати порядок участі керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України у здійсненні інших процесуальних дій під час досудового розслідування;

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають під час реалізації керівником підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України кримінально-процесуальних повноважень у кримінальному провадженні.

Предмет дослідження – кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнені дані анкетування 117 респондентів, серед яких 15 детективів НАБУ, 8 прокурорів САП, 31 слідчий інших органів досудового розслідування, 29 адвокатів та 34 науково-педагогічні працівники. Крім того, використано статистичні матеріали за 2021–2025 роки органів та підрозділів Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Офісу Генерального прокурора та Вищого антикорупційного суду. Окрім цього, емпіричну базу дослідження складають результати аналізу 20 кримінальних проваджень щодо корупційних та пов'язаних із корупцією кримінальних правопорушень, зокрема за ст. 209, 364, 366-2, 368, 369, 369-2 КК України, у яких досліджено особливості реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівником підрозділу детективів НАБУ. Також опрацьовано 45 судових рішень Вищого антикорупційного суду, у яких відображено питання допустимості доказів, дотримання процесуальної форми та належності суб'єкта прийняття процесуальних рішень у кримінальних провадженнях, підслідних НАБУ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, у межах якого сформовано наукові положення та практичні рекомендації щодо визначення змісту, меж і порядку реалізації

цих повноважень під час досудового розслідування. За результатами дослідження запропоновано низку положень, висновків і рекомендацій, які становлять наукову новизну, зокрема:

вперше:

- сформульовано авторське визначення кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ як системи передбачених кримінальним процесуальним і спеціальним законодавством можливостей та обов'язків, спрямованих на організацію досудового розслідування, визначення належного суб'єкта його здійснення, забезпечення процесуальної форми, строків і законності дій детективів без підміни їх процесуальної самостійності та повноважень прокурора;

- обґрунтовано організаційно-процесуальний характер діяльності керівника підрозділу детективів НАБУ, який не зводиться до адміністративного управління підлеглими і водночас не є тотожним прокурорському процесуальному керівництву. Доведено, що такі повноваження забезпечують належний рух кримінального провадження, своєчасність процесуальних дій і процесуальну придатність доказів, але не надають керівнику права визначати замість детектива зміст процесуальних рішень чи оцінку доказів;

- запропоновано критерії допустимої участі керівника підрозділу детективів НАБУ у досудовому розслідуванні: організаційна необхідність, процесуальна нейтральність, документальна перевірюваність, дотримання меж повноважень детектива, прокурора і слідчого судді, а також недопущення прихованого управлінського впливу на процесуальний розсуд детектива;

- здійснено класифікацію кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ за їх функціональним призначенням, зокрема виокремлено первинно-організаційні, розподільчі, координаційні, контрольні, гарантійні та документально-забезпечувальні повноваження;

- доведено необхідність доповнення Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» статтею 9¹ «Керівник підрозділу детективів», у якій запропоновано визначити його статус, загальні повноваження, межі організаційно-процесуальної участі, порядок письмового оформлення рішень, що впливають на рух кримінального провадження, а також заборону підміни процесуальної самостійності детектива, повноважень прокурора та слідчого судді;

удосконалено:

- наукове положення про співвідношення повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ, детектива, прокурора САП і слідчого судді. Доведено, що керівник підрозділу забезпечує організаційну узгодженість досудового розслідування, детектив приймає процесуальні рішення, прокурор здійснює процесуальне керівництво, а слідчий суддя забезпечує судовий контроль за втручанням у права і свободи особи;

- підхід до визначення ролі керівника підрозділу детективів НАБУ на початковому етапі досудового розслідування. Доведено, що його участь не обмежується формальним розподілом матеріалів, а охоплює первинне опрацювання заяв і повідомлень, визначення належності матеріалів до

компетенції НАБУ, своєчасну передачу матеріалів виконавцю та фіксацію внутрішніх організаційних рішень;

– науковий підхід до розуміння процесуального контролю керівника підрозділу детективів НАБУ за діяльністю детектива. Обґрунтовано, що такий контроль є внутрішнім організаційно-процесуальним контролем, спрямованим на забезпечення належного суб'єктного складу, строків, документування, руху матеріалів і недопущення організаційних порушень, які можуть вплинути на допустимість доказів;

– положення щодо участі керівника підрозділу детективів НАБУ у підготовці та проведенні слідчих (розшукових) дій. Удосконалено розуміння цієї участі як організації складу виконавців, взаємодії із залученими суб'єктами, контролю за межами судового дозволу, своєчасністю проведення дій, технічним забезпеченням, збереженням результатів і належним документуванням без підміни детектива;

дістали подальшого розвитку:

– положення про процесуальну самостійність детектива НАБУ в умовах внутрішнього організаційного контролю з боку керівника підрозділу детективів. Обґрунтовано, що така самостійність не виключає організаційного впливу керівника, однак потребує чіткого розмежування між організаційним забезпеченням і втручанням у зміст процесуального рішення, оцінку доказів або тактику процесуальної дії;

– наукові положення щодо участі керівника підрозділу детективів НАБУ у застосуванні негласних слідчих (розшукових) дій. Доведено, що така участь має опосередкований організаційно-контрольний характер і полягає у забезпеченні взаємодії детективів з оперативними та оперативно-технічними підрозділами, дотриманні режиму таємності, контролі строків, збереженні носіїв і належному русі матеріалів НСРД без набуття керівником статусу суб'єкта їх проведення або санкціонування;

– положення щодо участі керівника підрозділу детективів НАБУ у здійсненні інших процесуальних дій під час досудового розслідування. Розвинуто підхід, за яким його повноваження у цій сфері охоплюють організацію залучення спеціаліста, перекладача й експерта, взаємодію з експертними установами, підготовку матеріалів для прокурора і слідчого судді, контроль строків, розгляд клопотань учасників, виконання ухвал, відкриття матеріалів стороні захисту та обіг електронних носіїв;

– наукові положення щодо вдосконалення відомчого регулювання діяльності НАБУ в частині документування організаційних рішень керівника підрозділу детективів. Обґрунтовано доцільність внесення змін до Інструкції, затвердженої наказом НАБУ від 29.12.2020 № 141, щодо фіксації первинного руху заяв і повідомлень, визначення відповідального детектива або групи детективів, реєстрації організаційних рішень, контролю строків і документальної простежуваності матеріалів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації положення, висновки та пропозиції впроваджено і можуть бути використані в:

– науково-дослідній діяльності – для подальших досліджень питань кримінально-процесуального статусу керівника органу досудового розслідування, змісту та меж повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, а також особливостей їх реалізації під час досудового розслідування кримінальних проваджень, віднесених до підслідності НАБУ;

– освітньому процесі – під час викладання навчальних дисциплін з кримінального процесу, криміналістики, підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів з питань правового статусу суб'єктів сторони обвинувачення, процесуальної самостійності детектива та повноважень керівника органу досудового розслідування;

– правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівником підрозділу детективів НАБУ.

Основні положення та висновки дослідження оприлюднені автором у виступах на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах, зокрема: «Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 4 листопада 2021 року), «Право і правоохоронна діяльність: сучасний вимір і виклики глобалізації» (м. Київ, 2 грудня 2022 року), «Актуальні питання реформування правової системи держави: теорія та практика» (м. Київ, 26 травня 2023 року), «Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану» (м. Київ, 30 березня 2023 року), «Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни» (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року).

Основні положення і висновки дисертаційного дослідження відображено в дев'яти наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, п'ять тез – у збірниках матеріалів міжнародних і міжвідомчих науково-практичних конференцій і круглих столів.

Після закінчення доповіді аспірантки присутніми були поставлені наступні питання:

Таран О.В.: У чому ж полягає проблема кримінально-процесуального статусу керівника підрозділів детективів НАБУ?

Відповідь: Дякую за запитання. Проблема кримінально-процесуального статусу керівника підрозділу детективів НАБУ у вітчизняній кримінально-процесуальній науці розроблена недостатньо. У більшості наукових праць основна увага зосереджується на правовому статусі слідчого, прокурора або безпосередньо детектива як суб'єкта кримінального провадження. Водночас роль керівника підрозділу детективів здебільшого розглядається лише у площині організаційного управління діяльністю підлеглих працівників, без належного аналізу його процесуальних можливостей і меж впливу на перебіг досудового розслідування. Це свідчить про наявність наукової прогалини та зумовлює необхідність комплексного дослідження зазначеної проблематики.

Окрім цього, аналіз чинного кримінального процесуального законодавства засвідчив, що важливим етапом у формуванні правового статусу керівника підрозділу детективів НАБУ стало внесення змін до пункту 8 частини першої статті 3 КПК України, яким керівників відповідних підрозділів НАБУ прямо віднесено до керівників органів досудового розслідування. Завдяки цьому зазначена посадова особа набула процесуального статусу у кримінальному провадженні та формально отримала повноваження, передбачені статтею 39 КПК України. Разом із тим проведений аналіз показує, що механізм реалізації цих повноважень у діяльності НАБУ залишається недостатньо конкретизованим.

Так, в межах дослідження встановлено, що правовий статус керівника підрозділу детективів НАБУ має складний і певною мірою дуалістичний характер. З одного боку, він виступає керівником структурного підрозділу та виконує функції організації роботи детективів, розподілу кримінальних проваджень, контролю за дотриманням процесуальних строків і координації взаємодії між підрозділами. З іншого боку, у зв'язку з наданням йому статусу керівника органу досудового розслідування він набуває певних кримінально-процесуальних повноважень. Таке поєднання управлінських і процесуальних функцій потребує чіткого нормативного визначення меж їх реалізації, щоб запобігти можливому втручанню у процесуальну самостійність детектива.

Порівняльний аналіз повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ з повноваженнями керівників органів досудового розслідування в інших правоохоронних органах України показав, що попри уніфікованість законодавчого регулювання їхнього статусу, фактична реалізація цих повноважень має суттєві відмінності. Зокрема, у підрозділах Національної поліції, Державного бюро розслідувань та Служби безпеки України діяльність керівників органів досудового розслідування детально врегульована внутрішніми нормативними актами, що конкретизують положення КПК України. Натомість у НАБУ така деталізація є недостатньою, що зумовлює певну невизначеність у практичній реалізації повноважень керівника підрозділу детективів.

Герасименко Л.В.: Що з цього приводу показує міжнародний досвід?

Відповідь: Дякую за запитання. Дослідження зарубіжного досвіду функціонування антикорупційних органів показало, що у різних правових системах питання ролі керівника слідчого або антикорупційного підрозділу вирішується по-різному. У Франції домінує модель прокурорського керівництва, у межах якої керівники слідчих підрозділів виконують переважно організаційні функції. У Румунії, навпаки, керівники підрозділів антикорупційної дирекції є прокурорами і мають повноцінний процесуальний статус. Литовська та польська моделі передбачають чітке розмежування організаційного управління та процесуального керівництва, що дозволяє уникнути подвійного підпорядкування слідчих.

Тихонова О.В.: Хто з вчених раніше досліджував проблемні питання щодо кримінально-процесуального статусу керівника підрозділів детективів НАБУ?

Відповідь: Дякую за запитання. На національному рівні це дослідження є першим комплексним науковим дослідженням теоретичних і прикладних засад кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ. Проте у загальному значенні окремі праці що опосередковано стосуються дослідження розглядалися Тіхоною С.В., Тарасенком О.С., Войтюк Р.В, Довжич Є.В., Жидков В.Л., Гейко О.В, Денисенко В.В., Сущенко В.М. та інші.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

Науковий керівник, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Тарасенко О.С., зазначив, що дисертація Животовської С.А. є першим в Україні комплексним науковим дослідженням теоретичних і прикладних засад кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України. У роботі зазначеного суб'єкта розглянуто як самостійного учасника кримінальних процесуальних правовідносин, наділеного особливими процесуальними повноваженнями. Це обумовлено особливостями організації та функціонування органу досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України.

У дисертаційній роботі авторкою здійснено комплексний аналіз наукових підходів до визначення поняття та змісту кримінально-процесуальних правовідносин керівника підрозділу детективів. Досліджено нормативно-правові засади їх реалізації, а також розкрито особливості процесуального статусу зазначеного суб'єкта. Визначено структуру та зміст його повноважень на різних стадіях кримінального провадження, а також сформовано пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування. З цього приводу слід погодитися з авторкою щодо необхідності дослідження даної проблематики, оскільки результативність антикорупційної діяльності значною мірою залежить від належного визначення компетенції керівника підрозділу детективів, який відіграє ключову роль у координації діяльності детективів, організації досудового розслідування та забезпеченні дотримання загальних засад у кримінальному провадженні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у формуванні підходу до визначення змісту кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, обґрунтовано доцільність їх систематизації за функціональними критеріями, уточнено межі процесуального контролю та організаційно-управлінських повноважень, а також розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення положень Кримінального процесуального кодексу України та інших нормативно-правових актів.

Так, уперше на науковому рівні було визначено поняття «кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України». Запропоновано класифікацію відповідних повноважень за трьома напрямками – організаційно-управлінськими, контрольними-координаційними та процесуальними. Це дало змогу не лише

краще зрозуміти зміст компетенції керівника, а й виявити проблемні аспекти нормативного регулювання його діяльності.

Теоретичне значення отриманих результатів дослідження полягає у розвитку наукових положень кримінального процесуального права щодо процесуального статусу керівника підрозділу детективів як суб'єкта кримінально-процесуальних правовідносин, уточненні змісту його функцій та повноважень, а також у подальшому формуванні доктринальних підходів до розмежування процесуальних і організаційних аспектів діяльності органів досудового розслідування Національного антикорупційного бюро України.

Важливим аспектом дослідження є порівняльно-правовий аналіз з урахуванням вивчення досвіду країн ЄС, де діють спеціалізовані антикорупційні структури. Це дозволило дійти висновку, що ефективність таких органів багато в чому залежить від автономії повноважень керівника підрозділу, що свідчить про доцільність імплементації окремих іноземних моделей в національну правову систему, зокрема у частині розширення меж повноважень керівників підрозділів детективів відповідних антикорупційних органів.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання сформованих у дисертації положень і висновків під час нормотворчої діяльності, зокрема щодо підготовки змін і доповнень до кримінального процесуального законодавства, правозастосовної діяльності, зокрема у практиці органів досудового розслідування, прокуратури та суду, науково-дослідній діяльності, під час подальших досліджень проблем кримінального процесуального права, освітній діяльності, у тому числі під час викладання дисциплін кримінально-правового циклу та підготовки навчально-методичних матеріалів. Основні положення та результати дослідження викладені у наукових публікаціях авторки, апробовані на науково-практичних конференціях і семінарах, що свідчить про належний рівень їх наукової обґрунтованості і практичної значущості. Дисертаційна робота виконана самостійно, характеризується внутрішньою логічною послідовністю, науковою аргументацією та структурною завершеністю. Структура дисертації відповідає поставленій меті і завданням дослідження, забезпечуючи повне розкриття її предмету.

З огляду на викладене дисертаційна робота Животовської С.А. є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке містить науково обґрунтовані результати, що мають теоретико-прикладне значення для розвитку науки кримінально процесуального права а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Кандидат юридичних наук, доцент Римарчук О.В. Актуальність і наукова новизна теми дослідження не викликає сумнівів. Про це свідчить функція керівника підрозділу детективів, яка полягає не у вирішенні питання щодо наявності чи відсутності складу злочину, а у створенні організаційних

умов для належного виконання детективом своїх процесуальних обов'язків у межах закону.

Відповідно, управлінська бездіяльність, зокрема несвоєчасний контроль за реєстрацією заяв про кримінальні правопорушення, розглядається судом як порушення принципу своєчасності досудового розслідування. У цьому контексті особливого значення набуває належне документування управлінських рішень. Практика ВАКС свідчить, що відсутність письмових доручень або службових відміток керівника підрозділу нерідко стає ключовим доказом у справах щодо бездіяльності.

Як наголошується у відповідних судових оглядах, документом належного контролю може бути навіть коротка службова відмітка про передачу заяви для реєстрації або службова віза керівника на проекті процесуального рішення детектива. Такі формальні, на перший погляд, дії набувають процесуального значення, оскільки фіксують факт управлінського реагування та підтверджують дотримання вимог ст. 214 КПК України.

Водночас у судовій практиці простежується тенденція виникнення неузгодженості між керівником підрозділу та прокурором, що іноді призводить до затримки внесення відомостей до ЄРДР. У таких випадках суд звертає увагу на недостатню організацію взаємодії між суб'єктами доказування і прокуратурою, що створює невизначеність у розподілі процесуальної відповідальності.

З огляду на викладене практика ВАКС свідчить про поступове підвищення стандартів процесуального менеджменту в системі НАБУ. У зв'язку з цим керівник підрозділу детективів дедалі чіткіше розглядається не лише як адміністратор, а як суб'єкт забезпечення процесуальних гарантій та контролю щодо законності, який організовує роботу підрозділу, координує взаємодію з прокурором, забезпечує дотримання процесуальних строків та належну і своєчасну реєстрацію заяв про кримінальні правопорушення.

Усе це вказує на актуальність наданої на рецензування дисертаційна робота, яка має чітку логічну структуру та зв'язок з науковими програмами і планами, темами, визначеними за замістом дисертації. Таким чином дисертаційна робота Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України» є самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою. Робота містить науково обґрунтовані результати, які в комплексі вирішують наукове завдання із отримання нових результатів у формі наукових висновків щодо особливостей кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, а також розробка пропозицій з удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування. Дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Хахуцяк О.Ю. Актуальність дисертаційної роботи не викликає сумнівів. Дисертацію присвячено дослідженню кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України. У загальному розумінні вона має чіткий зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначеними за змістом дисертації.

У роботі авторкою здійснено комплексний аналіз наукових підходів до визначення поняття та змісту кримінально-процесуальних правовідносин керівника підрозділу детективів. Проаналізовано нормативно-правові засади їх реалізації, а також розкрито особливості процесуального статусу зазначеного суб'єкта. Визначено структуру та зміст його повноважень на різних стадіях кримінального провадження, а також сформовано пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

У роботі використано потужну емпіричну базу, яку складають узагальнені результати опитування працівники правоохоронної та правозахисної діяльності. Узагальнення практики Європейського суду з прав людини, Вищого антикорупційного суду, Верховного Суду, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ та використання аналітичних матеріалів НАБУ.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері досудового розслідування кримінальних правопорушень під час реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівником підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України.

Предметом дослідження є кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України.

Вказані та інші відомості засвідчують високий рівень проведеного здобувачкою дослідження.

Висновки і рекомендації, сформульовані за змістом дисертації та публікацій здобувача, відрізняються важливим значенням для подальшого розвитку наукових досліджень і практичної діяльності органів досудового розслідування та прокуратури.

Оцінюючи у цілому позитивно дослідження Животовської С.А., слід зауважити, що вказані дискусійні положення, які були нами окреслені під час попереднього засідання наукової лабораторії автором були враховані. Ураховуючи наведене дисертаційна робота Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України» є самостійною, завершеною науковою працею, яку виконано за актуальною та практично значущою темою. Робота містить науково обґрунтовані результати, які в

комплексі вирішують наукове завдання із отримання нових результатів у формі наукових висновків щодо предмету дослідження. У загальному дисертація відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами і доповненнями), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44) та може бути подана до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Вознюк А.А.; доктор юридичних наук, професор Тичина Д.М.; провідний науковий співробітник лабораторії, доктор юридичних наук, професор Арешонков В.В.; доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Грібов М.Л.; доктор юридичних наук, професор Севрук В.Г.; провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Павленко С.О.; доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України Таран О.В.; кандидат юридичних наук, професор Герасименко Л.В.; доктор юридичних наук, професор Василичук В.І.; доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тихонова О.В.

Животовська С.А. висловила виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку її дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції її подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації щодо дисертації Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України»

Дисертація Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії за галуззю знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний стан протидії корупції в Україні зумовлює потребу в належному правовому забезпеченні діяльності органів, уповноважених здійснювати досудове розслідування корупційних кримінальних правопорушень. Особливе місце серед них посідає

Національне антикорупційне бюро України, до підслідності якого віднесено кримінальні правопорушення, що здебільшого пов'язані з діяльністю осіб, які відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» займають відповідальне або особливо відповідальне становище. Такі кримінальні правопорушення характеризуються, зокрема, складністю способів учинення, використанням підставних юридичних осіб, фінансових операцій, а також спробами приховування фактичних обставин шляхом неправомірного впливу.

Зазначена специфіка безпосередньо впливає на організацію досудового розслідування, оскільки вимагає своєчасного визначення детектива або групи детективів, належного планування процесуальних дій, забезпечення узгодженості роботи між детективами, аналітичними та іншими підрозділами НАБУ, а також взаємодії з прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. У цьому контексті особливого значення набуває кримінально-процесуальний статус керівника підрозділу детективів НАБУ, який у межах наданих законом повноважень організовує досудове розслідування, визначає детектива або групу детективів, надає письмові вказівки, вживає заходів щодо усунення порушень вимог законодавства та реалізує інші повноваження керівника органу досудового розслідування. Тобто, особливість кримінально-процесуального становища керівника підрозділу детективів полягає в тому, що він одночасно виконує функції внутрішньої організації роботи підрозділу та реалізує процесуальні повноваження керівника органу досудового розслідування. З одного боку, його діяльність пов'язана з управлінням підрозділом, розподілом службового навантаження, забезпеченням взаємодії між детективами та іншими структурними одиницями НАБУ. З іншого боку, у конкретному кримінальному провадженні він є самостійним суб'єктом, рішення і вказівки якого можуть впливати на хід, строки, повноту та законність досудового розслідування.

Актуальність дослідження посилюється також значними показниками діяльності НАБУ та САП упродовж останніх років. У 2023 році було розпочато 641 розслідування, 257 особам повідомлено про підозру, до суду скеровано 100 обвинувальних актів стосовно 233 осіб. У 2024 році ці показники становили відповідно 669 розпочатих розслідувань, 231 підозрюваний, 113 обвинувальних актів і 243 обвинувачені. У 2025 році НАБУ і САП розпочали 737 розслідувань, повідомили про підозру 218 особам, скерували до суду 124 обвинувальні акти стосовно 280 осіб. Крім того, у 2025 році судами постановлено 108 обвинувальних вироків, тоді як у 2024 році – 75. Наведені дані свідчать про стабільно значний обсяг кримінальних проваджень, у яких детективи НАБУ здійснюють досудове розслідування.

Водночас чинне кримінальне процесуальне законодавство не достатньо повно визначає межі реалізації повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ. У практичній діяльності виникають чимало питань щодо обсягу його процесуального впливу на детектива, порядку надання письмових вказівок, підстав зміни детектива або групи детективів, критеріїв оцінки стану досудового розслідування, процесуального значення рішень про організацію розслідування, а також співвідношення його повноважень із повноваженнями

прокурора САП. Окремого аналізу потребує забезпечення балансу між необхідністю належної організації досудового розслідування і недопущенням необґрунтованого втручання у процесуальну самостійність детектива.

Теоретичною основою дисертаційного дослідження є наукові праці, присвячені загальним засадам кримінального провадження, досудовому розслідуванню, правовому статусу сторони обвинувачення, процесуальній самостійності слідчого, повноваженням прокурора та керівника органу досудового розслідування. Суттєве значення для розроблення цієї проблематики мають праці Ю. П. Аленіна, І. Г. Басистої, О. В. Бауліна, В. П. Бахіна, Р. І. Благути, В. В. Вапнярчука, І. В. Гловюк, В. Г. Гончаренка, Ю. М. Грошевого, В. О. Гринюка, В. Г. Дрозд, А. Я. Дубинського, З. З. Зінатулліна, О. В. Капліної, О. П. Кучинської, А. В. Лапкіна, Л. М. Лобойка, В. В. Луцика, В. Т. Маляренка, М. М. Михеєнка, В. Т. Нора, М. А. Погорецького, В. О. Попелюшка, В. М. Савицького, Д. Б. Сергєєвої, М. І. Сірого, С. М. Стахівського, О. С. Старенького, О. Ю. Татарова, О. В. Таран, В. М. Тертишника, В. М. Трофименка, Л. Д. Удалової, Т. Г. Фоміної, О. Ю. Хабло, В. П. Шибіко, О. Г. Шило, М. Є. Шумила, М. С. Цуцкірідзе, С. С. Чернявського, Ю. М. Чорноус та інших учених.

Разом із тим кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів НАБУ досі не були предметом окремого комплексного дослідження. У науковій літературі такі питання переважно висвітлювались в межах загальної характеристики керівника органу досудового розслідування, правового становища детектива або прокурора САП. За такого підходу поза належною увагою залишається специфіка процесуального статусу керівника підрозділу детективів, зміст і межі його повноважень, порядок їх реалізації у кримінальних провадженнях щодо топкорупції, а також співвідношення цих повноважень із процесуальною самостійністю детектива та повноваженнями прокурора. У свою чергу, це пояснює потребу в поглибленому дослідженні цієї проблеми з метою виявлення недоліків кримінального процесуального законодавства та формулювання науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення діяльності органів досудового розслідування НАБУ.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до положень Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023); Плану реалізації зовнішньополітичної діяльності України (розпорядження КМУ від 18 квітня 2023 року № 327-р); Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік (розпорядження КМУ від 16 лютого 2024 року № 137-р.); Плану заходів, спрямованих на виконання Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (розпорядження КМУ від 23 серпня 2024 року № 792-р); Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні (постанова КМУ від 30 квітня 2024 року № 476). Дисертацію виконано

відповідно до Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки України на 2022–2026 роки (наказ Міністерства освіти і науки України від 3 лютого 2022 року № 109), Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки (наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 травня 2024 року № 326); Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2025–2029 роки (рішення Вченої ради від 24 грудня 2024 року, протокол № 25/1). Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 03 листопада 2020 року (протокол № 21).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає у формуванні науково обґрунтованих положень і практичних рекомендацій щодо реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України під час досудового розслідування.

Для досягнення мети поставлено наступні *завдання*:

- визначити стан наукової розробленості проблеми кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України;

- з'ясувати співвідношення кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України з повноваженнями керівників інших органів досудового розслідування;

- узагальнити зарубіжний досвід організації діяльності керівників спеціалізованих антикорупційних і правоохоронних органів під час досудового розслідування та визначити можливості його врахування в діяльності Національного антикорупційного бюро України;

- охарактеризувати особливості реалізації повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України на початковому етапі досудового розслідування;

- встановити порядок організації керівником підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України взаємодії детектива з прокурором, оперативними, оперативно-технічними, аналітичними, експертними та іншими уповноваженими суб'єктами під час досудового розслідування;

- визначити зміст процесуального контролю керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України за діяльністю детектива та межі допустимого організаційного впливу на його процесуальну самостійність;

- дослідити організаційно-процесуальну участь керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України у підготовці та проведенні слідчих (розшукових) дій;

- розкрити особливості організаційно-процесуальної участі керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України у застосуванні негласних слідчих (розшукових) дій;

- з'ясувати порядок участі керівника підрозділу детективів Національного

антикорупційного бюро України у здійсненні інших процесуальних дій під час досудового розслідування;

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають під час реалізації керівником підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України кримінально-процесуальних повноважень у кримінальному провадженні.

Предмет дослідження – кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення обумовлених нею завдань використовувались такі методи:

загальнонаукові: діалектичний та формально-логічний (прийоми аналізу та синтезу, індукції й дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії) – для дослідження кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, з'ясування їх змісту, меж реалізації та місця в системі повноважень керівника органу досудового розслідування (розділи 1–3); системний – дозволив розглянути керівника підрозділу детективів НАБУ як суб'єкта кримінального провадження, повноваження якого реалізуються у взаємозв'язку з процесуальною діяльністю детектива, прокурора САП та інших уповноважених осіб (підрозділи 1.2, 2.2, 2.3); структурно-функціональний – для визначення змісту окремих кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ, їх функціонального призначення на початковому етапі досудового розслідування, під час організації взаємодії, здійснення процесуального контролю та проведення процесуальних дій (підрозділи 2.1–2.3, 3.1–3.3);

спеціальні: історико-правовий – для розкриття розвитку наукових підходів до розуміння процесуального статусу керівника органу досудового розслідування, детектива НАБУ та прокурора у кримінальному провадженні (підрозділ 1.1); компаративістський (порівняльно-правовий) – для зіставлення кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ з повноваженнями керівників інших органів досудового розслідування, а також для вивчення зарубіжного досвіду діяльності керівників антикорупційних органів у кримінальному процесі (підрозділи 1.2, 1.3); формально-юридичний – для аналізу положень кримінального процесуального законодавства, законодавства про НАБУ, прокуратуру, запобігання корупції та інших нормативно-правових актів, що визначають правовий статус керівника підрозділу детективів НАБУ, детектива, прокурора й інших учасників кримінального провадження (розділи 1–3); логіко-юридичний – для уточнення змісту понять «керівник органу досудового розслідування», «керівник підрозділу детективів НАБУ», «кримінально-процесуальні повноваження», «процесуальний контроль», «процесуальна самостійність детектива», а також для формулювання пропозицій щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства і практики реалізації повноважень керівником підрозділу детективів НАБУ (підрозділи 1.1, 1.2, 2.3, 3.3); контент-аналізу – під час опрацювання наукових джерел, нормативно-правових актів, звітних

матеріалів НАБУ, САП, Офісу Генерального прокурора, судової практики та інших емпіричних матеріалів з подальшою інтерпретацією одержаних результатів у дисертаційній роботі (підрозділи 1.1, 2.1–2.3, 3.1–3.3); соціологічні (анкетування, інтерв'ювання, узагальнення експертних оцінок) – з метою вивчення думок практичних працівників щодо проблем реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ, меж його впливу на діяльність детектива, організації взаємодії з прокурором САП та участі у проведенні слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) й інших процесуальних дій (розділи 2, 3); статистичний – для аналізу офіційної статистичної звітності НАБУ, САП, Офісу Генерального прокурора, судової статистики, а також узагальнення емпіричних даних, використаних для обґрунтування висновків щодо обсягу процесуальної діяльності, навантаження на підрозділи детективів та проблем практичної реалізації повноважень їх керівників (підрозділи 2.1–2.3, 3.1–3.3).

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнені дані анкетування 117 респондентів, серед яких 15 детективів НАБУ, 8 прокурорів САП, 31 слідчий інших органів досудового розслідування, 29 адвокатів та 34 науково-педагогічні працівники. Крім того, використано статистичні матеріали за 2021–2025 роки органів та підрозділів Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Офісу Генерального прокурора та Вищого антикорупційного суду. Окрім цього, емпіричну базу дослідження складають результати аналізу 20 кримінальних проваджень щодо корупційних та пов'язаних із корупцією кримінальних правопорушень, зокрема за ст. 209, 364, 366-2, 368, 369, 369-2 КК України, у яких досліджено особливості реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівником підрозділу детективів НАБУ. Також опрацьовано 45 судових рішень Вищого антикорупційного суду, у яких відображено питання допустимості доказів, дотримання процесуальної форми та належності суб'єкта прийняття процесуальних рішень у кримінальних провадженнях, підслідних НАБУ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, у межах якого сформовано наукові положення та практичні рекомендації щодо визначення змісту, меж і порядку реалізації цих повноважень під час досудового розслідування. За результатами дослідження запропоновано низку положень, висновків і рекомендацій, які становлять наукову новизну, зокрема:

вперше:

– сформульовано авторське визначення кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ як системи передбачених кримінальним процесуальним і спеціальним законодавством можливостей та обов'язків, спрямованих на організацію досудового розслідування, визначення належного суб'єкта його здійснення, забезпечення процесуальної форми, строків і законності дій детективів без підміни їх процесуальної самостійності та повноважень прокурора;

– обґрунтовано організаційно-процесуальний характер діяльності керівника підрозділу детективів НАБУ, який не зводиться до адміністративного управління підлеглими і водночас не є тотожним прокурорському процесуальному керівництву. Доведено, що такі повноваження забезпечують належний рух кримінального провадження, своєчасність процесуальних дій і процесуальну придатність доказів, але не надають керівнику права визначати замість детектива зміст процесуальних рішень чи оцінку доказів;

– запропоновано критерії допустимої участі керівника підрозділу детективів НАБУ у досудовому розслідуванні: організаційна необхідність, процесуальна нейтральність, документальна перевірюваність, дотримання меж повноважень детектива, прокурора і слідчого судді, а також недопущення прихованого управлінського впливу на процесуальний розсуд детектива;

– здійснено класифікацію кримінально-процесуальних повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ за їх функціональним призначенням, зокрема виокремлено первинно-організаційні, розподільчі, координаційні, контрольні, гарантійні та документально-забезпечувальні повноваження;

– доведено необхідність доповнення Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» статтею 9¹ «Керівник підрозділу детективів», у якій запропоновано визначити його статус, загальні повноваження, межі організаційно-процесуальної участі, порядок письмового оформлення рішень, що впливають на рух кримінального провадження, а також заборону підміни процесуальної самостійності детектива, повноважень прокурора та слідчого судді;

удосконалено:

– наукове положення про співвідношення повноважень керівника підрозділу детективів НАБУ, детектива, прокурора САП і слідчого судді. Доведено, що керівник підрозділу забезпечує організаційну узгодженість досудового розслідування, детектив приймає процесуальні рішення, прокурор здійснює процесуальне керівництво, а слідчий суддя забезпечує судовий контроль за втручанням у права і свободи особи;

– підхід до визначення ролі керівника підрозділу детективів НАБУ на початковому етапі досудового розслідування. Доведено, що його участь не обмежується формальним розподілом матеріалів, а охоплює первинне опрацювання заяв і повідомлень, визначення належності матеріалів до компетенції НАБУ, своєчасну передачу матеріалів виконавцю та фіксацію внутрішніх організаційних рішень;

– науковий підхід до розуміння процесуального контролю керівника підрозділу детективів НАБУ за діяльністю детектива. Обґрунтовано, що такий контроль є внутрішнім організаційно-процесуальним контролем, спрямованим на забезпечення належного суб'єктного складу, строків, документування, руху матеріалів і недопущення організаційних порушень, які можуть вплинути на допустимість доказів;

– положення щодо участі керівника підрозділу детективів НАБУ у підготовці та проведенні слідчих (розшукових) дій. Удосконалено розуміння цієї участі як організації складу виконавців, взаємодії із залученими суб'єктами,

контролю за межами судового дозволу, своєчасністю проведення дій, технічним забезпеченням, збереженням результатів і належним документуванням без підміни детектива;

дістали подальшого розвитку:

– положення про процесуальну самостійність детектива НАБУ в умовах внутрішнього організаційного контролю з боку керівника підрозділу детективів. Обґрунтовано, що така самостійність не виключає організаційного впливу керівника, однак потребує чіткого розмежування між організаційним забезпеченням і втручанням у зміст процесуального рішення, оцінку доказів або тактику процесуальної дії;

– наукові положення щодо участі керівника підрозділу детективів НАБУ у застосуванні негласних слідчих (розшукових) дій. Доведено, що така участь має опосередкований організаційно-контрольний характер і полягає у забезпеченні взаємодії детективів з оперативними та оперативно-технічними підрозділами, дотриманні режиму таємності, контролі строків, збереженні носіїв і належному русі матеріалів НСРД без набуття керівником статусу суб'єкта їх проведення або санкціонування;

– положення щодо участі керівника підрозділу детективів НАБУ у здійсненні інших процесуальних дій під час досудового розслідування. Розвинуто підхід, за яким його повноваження у цій сфері охоплюють організацію залучення спеціаліста, перекладача й експерта, взаємодію з експертними установами, підготовку матеріалів для прокурора і слідчого судді, контроль строків, розгляд клопотань учасників, виконання ухвал, відкриття матеріалів стороні захисту та обіг електронних носіїв;

– наукові положення щодо вдосконалення відомчого регулювання діяльності НАБУ в частині документування організаційних рішень керівника підрозділу детективів. Обґрунтовано доцільність внесення змін до Інструкції, затвердженої наказом НАБУ від 29.12.2020 № 141, щодо фіксації первинного руху заяв і повідомлень, визначення відповідального детектива або групи детективів, реєстрації організаційних рішень, контролю строків і документальної простежуваності матеріалів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації положення, висновки та пропозиції впроваджено і можуть бути використані в:

– *науково-дослідній діяльності* – для подальших досліджень питань кримінально-процесуального статусу керівника органу досудового розслідування, змісту та меж повноважень керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України, а також особливостей їх реалізації під час досудового розслідування кримінальних проваджень, віднесених до підслідності НАБУ;

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін з кримінального процесу, криміналістики, підготовки навчально-методичних і дидактичних матеріалів з питань правового статусу суб'єктів сторони обвинувачення, процесуальної самостійності детектива та повноважень керівника органу досудового розслідування;

– правозастосовній діяльності – для вдосконалення практики реалізації кримінально-процесуальних повноважень керівником підрозділу детективів НАБУ.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дослідження оприлюднені автором у виступах на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, круглих столах, зокрема: «Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 4 листопада 2021 року), «Право і правоохоронна діяльність: сучасний вимір і виклики глобалізації» (м. Київ, 2 грудня 2022 року), «Актуальні питання реформування правової системи держави: теорія та практика» (м. Київ, 26 травня 2023 року), «Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану» (м. Київ, 30 березня 2023 року), «Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни» (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року).

Публікації. Основні положення і висновки дисертаційного дослідження відображено в дев'яти наукових публікаціях, серед яких чотири статті – у збірниках, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, п'ять тез – у збірниках матеріалів міжнародних і міжвідомчих науково-практичних конференцій і круглих столів, зокрема:

1. Животовська С.А. Роль керівника підрозділу детективів НАБУ у формуванні стратегії досудового розслідування на його початковому етапі. *Право і суспільство*. 2023, № 5. С. 462-467. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.5.67>;

2. Животовська С.А. Процесуальні та організаційні аспекти участі керівника підрозділу детективів НАБУ у проведенні слідчих (розшукових) дій. *Держава та регіони*. Серія: Право, 2024, № 1(83). С. 230-233. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.1.37>;

3. Животовська С.А. Процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів НАБУ у співвідношенні із функціональними повноваженнями керівників інших органів досудового розслідування: єдність і диференціація процесуальних функцій. *Наука і правоохоронна діяльність*. 2025, Вип. 3(69). С. 124-129. DOI: <https://doi.org/10.33270/0525693.14>;

4. Животовська С.М. Повноваження керівників антикорупційних органів у країнах ЄС: кримінально-процесуальні аспекти управління розслідуванням. *Право і суспільство*. 2025, № 6. С. 407-412. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.6.57>.

5. Животовська С.А. Процесуальний статус керівника підрозділу детективів НАБУ: між адміністративним управлінням і кримінально-процесуальним впливом. *Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу* (Київ, 4 листоп. 2021 р.). Київ: НАВС, 2021. С. 201-202;

6. Животовська С.А. Формування стратегії досудового розслідування як ключова функція керівника підрозділу детективів НАБУ. *Право і*

правоохоронна діяльність: сучасний вимір і виклики глобалізації: матеріали круглого столу (Київ, 2 груд. 2022 р.). Київ: НАВС, 2022. С. 35-37;

7. Животовська С.А. Роль керівників антикорупційних органів країн ЄС у реалізації процесуального керівництва антикорупційними розслідуваннями. *Актуальні питання реформування правової системи держави: теорія та практика: матеріали круглого столу* (Київ, 26 трав. 2023 р.). Київ: НАВС, 2023. С. 49-50;

8. Животовська С.А. Організація керівником підрозділу детективів НАБУ застосування заходів при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. *Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану: матеріали міжвідом. наук.- практ. конф.* (Київ, 30 берез. 2023 р.). Київ: НАВС, 2023. С. 189-191;

9. Животовська С.А. Процесуальний статус керівника підрозділу детективів НАБУ: між адміністративним управлінням і кримінально-процесуальним впливом. *Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Кропивницький, 17 квітня 2025 року). Кропивницький: ДонДУВС, 2025. С. 713-716.

Характеристика особистості здобувача. Животовська Світлана Андріївна 1996 року народження, освіта вища – юридична, у 2020 році закінчила Національну академію внутрішніх справ за спеціальністю «Право» (диплом магістра з відзнакою). З березня 2026 року поновлена на заочну форму навчання науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності ННПД Національної академії внутрішніх справ.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 «Право».

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора

філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Животовської Світлани Андріївни на тему «Кримінально-процесуальні повноваження керівника підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 19, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий -
завідувач науково-дослідної лабораторії
з проблем протидії злочинності
навчально-наукового інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Андрій ВОЗНЮК